

Asia: VN/36276/2025

Lausuntopyyntö mikroyrittäjien rahoituksesta sekä yritysten omistajan- ja sukupolvenvaihdoksista

Mikroyrittäjien rahoituksen saatavuuden parantaminen

1.

Hyvä, että yritysrahoituksen haasteisiin on tartuttu monipuolisesti, nyt myös TEMin toimesta. Valtionvarainministeriössä on vireillä ainakin kaksi lainsäädäntöhanketta asiaan liittyen: peruspankkipalvelu-uudistus sekä luottolaitoslainsäädännön uudistamisen työryhmä. MMM on käynnistänyt erityisen maatalouden rahoituksen haasteita käsittelevän pyöreän pöydän (MARTO-ryhmä). MTK kiinnittääkin huomiota hallinnon siiloutumiseen. Perusongelmat on käytännössä tiedossa jo näiden olemassa olevien ryhmien kautta ja tulevat hyvin ilmi jo annetuista lausunnoista.

2.

Lausunnoissa on nostettu esille maaseutuomaisuuden vakuusarvoihin liittyviä haasteita. Ongelmia tuovat myös pankkien luottoluokitukset. Esimerkiksi yhdessä pankin kanssa tehdyt muutokset laina-aikoihin ja maksuaikatauluihin on saattanut johtaa sellaisiin luottoluokitusmuutoksiin, että lisälainaa ei olekaan ollut enää mahdollista saada. Rahoituslaitoksilla ei ole suoranaista yhteiskuntavastuuta yritysten rahoittamisessa tai alueellisen elinvoiman turvaamisessa. Valtiovallan tulee tunnistaa ne roolit ja keinot, joilla syntyneitä heikkouksia pystytään paikkaamaan. Vakuusarvoihin liittyvä haaste ei saa johtaa lisääntyviin rahoituksen esteisiin.

3.

Pankkikriisien jälkeen on ollut perusteltua ja tarpeellista kiristää luottolaitoksien vaatimuksia ja valvontaa. Nykyinen tilanne kuitenkin osoittaa, että sääntelyssä on menty liian pitkälle pankkien rahoittaessa käytännössä vain riskittömiä kohteita. Suomen olisi tärkeää luoda selkeä kokonaiskuva tilanteesta sekä vaikuttamiskannat, miten vaatimuksia haluttaisiin kevennettävän. Haasteet nimittäin kasvavat jatkuvasti. Esimerkkinä maatalouden osalta uusimman komissiolle tehdyn notifiointin mukaan hakiessaan korkotukilainaan valtioneuvostolta yrittäjän tulee saada lainatarjous vähintään kolmelta eri luottolaitokselta, jotta takaus voitaisiin myöntää. Nykyisellään yhdenkin lainatarjouksen saaminen on haastavaa, joten uudet säästötiukennukset tulevat johtamaan entistä vaikeampiin ja epätarkoituksenmukaisiin tilanteisiin yrittäjille.

4.

Yrityskauppa ja sukupolvenvaihdos tulee tunnistaa ja nostaa selkeästi esiin yhtenä yrittäjyyden polkuna kaikilla koulutusasteilla. Yrittäjyyskoulutus on yhä liian heikkoa monilla toimialoilla. Huomiota tulee kiinnittää myös siihen, miten pankkilaisia koulutetaan. Maaseudun yrittäjiltä, ja pankeiltakin, on tullut runsaasti palautetta siitä, että erityisesti maatalouden yritystoimintaa pankeissa ei osata ja ymmärretä, eli tarvittaisiin parempaa koulutusta, kuin mitä pankit pystyvät antamaan. Osaajapula on todellinen ja henkilöstön vähentäminen konttoreista näkyy paikallistuntemuksen ja yrityskohtaisen neuvonnan puutteena. Koulutusyhteistyön tiivistämistä eri oppilaitosten välillä tulee tehostaa.

5.

Suomen tulee huolehtia myös omien yritysten kilpailukyvyistä EU:n sisämarkkinoilla. Valtion tarjoamien palveluiden täytyy olla kilpailukykyisiä muihin maihin verrattuna. Käytännössä valtion palvelut tarjoaa elinvoimakeskukset, joiden organisoituminen on vielä kesken. Ei ole myöskään täysin selvää, minkälaisia yrityspalveluja elinvoimakeskukset tulevat tarjoamaan ja mihin tasoon palvelupaletti tulee rakentumaan. Nyt organisoitumisvaiheessa tulisi luoda kestävä toimintamalli.

Kysymys 2. Mitä kehittämissuhteita Teillä on mikroyrittäjien rahoituksen saatavuuden parantamiseen, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevasta yrittäjyyden edistämisestä mikroyrittäjyyden kentässä, kuten toimintaympäristö, politiikkatoimet ja vastaava? Valtiovallan vastuulla olevilla rahoitusjärjestelmillä tarkoitetaan julkisia rahoituspalveluita ja -instrumentteja, joita valtio tarjoaa tai tukee mikroyrittäjien liiketoiminnan rahoittamiseksi. Näihin kuuluvat esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevan osalta ELY-keskusten yritystukimuodot, Finnveran lainat ja takaukset, Business Finlandin rahoituspalvelut.

Pyydämme konkreettisia kehittämissuhteita valtiovallan vastuulla olevan osalta mikroyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseen perusteluineen.

-

Yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdokset liiketoiminnan jatkumisen turvaamiseksi

1.

Omistajanvaihdoksia tukevat neuvonta-, rahoitus- ja kehittämissuhteet muodostavat hajanaisen kokonaisuuden, jossa palvelut jakautuvat useille toimijoille ilman selkeää valtakunnallista rakennetta. Palveluiden sisällössä, saatavuudessa ja laadussa on merkittäviä alueellisia eroja, eikä yrityksillä ole yhdenvertaisia mahdollisuuksia saada osaavaa ja oikea-aikaista tukea omistajanvaihdosprosessin eri vaiheissa. Onnistuneet omistajanvaihdokset edellyttävät osaavan tukijoukon saatavuutta eri aloilta. Palvelujen saatavuuteen ja laatuun ja yhtäaikaiseen tavoitteellisuuteen tulee kiinnittää huomiota.

2.

Merkittävä osa omistajanvaihdospalveluista toteutetaan hanke pohjaisesti, vaikka tarve omistajanvaihdosten tukemiselle on jatkuva ja pitkäjänteinen. Omistajanvaihdospalvelut täytyy rakentaa pysyvien toimintamallien varaan.

3.

Valtiovallan tehtävänä on luoda edellytykset markkinaehtoisten omistajanvaihdospalveluiden kehittymiselle sekä varmistaa, että myyjät ja potentiaaliset jatkajat kohtaavat tehokkaasti koko maassa. Uusien elinvoimakeskusten rooli omistajanvaihdoksissa ja palveluntarjoamisessa sekä palvelujen laadun yhdenmukaisuus koko Suomessa on asia, joka ei ole vielä konkretisoitunut. Elinvoimakeskusille ja muille keskeisille toimijoille on turvattava yhteinen tilannekuva, ja omistajanvaihdoksiin liittyvä tieto on kytkettävä osaksi elinvoima-, työllisyys- ja yrityspolitiikan valmistelua ja seurantaa.

4.

-

5.

-

Kysymys 4. Mitä kehittämistarpeita on yritysten sukupolvenvaihdosten edistämisessä liiketoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevista toimista?Pyydämme konkreettisia kehittämisehdotuksia *sukupolvenvaihdosten* edistämiseen perusteluineen eri sisältöalueilta, kuten yritysrahoitus, yrityspalvelut, sääntely, verotus, yrittäjäyyskasvatus, yrittäjäyyskulttuuri jne.

Valtiovallan tulee luoda kannustava kokonaisuus yritystoiminnan siirtämisestä sukupolvenvaihdoksilla. Toiminnasta luopuvalla täytyy olla kannustin yritystoiminnan siirtämiseksi nuorelle ja toisaalta nuorelle pitää tarjota eväät kannattavaan yritystoimintaan riittävillä liiketoiminnan kehittämismahdollisuuksilla. Omistajanvaihdokseen sisältyy kovien faktojen lisäksi aina myös huomattavia arvolatauksia ja pehmeitä arvoja. Tämä taas edellyttää tarkkaa tasapainoa yritysrahoituksen, neuvontapalveluidenpalveluiden, sääntelyn, verotuksen ja yrittäjäyyskasvatuksen välillä. Nykyisin verotus voi erityisesti pääomavaltaisilla toimialoilla hidastaa omistajanvaihdoksia ja toisaalta pääomavaltaisilla toimialoilla yritysrahoituksen saaminen voi nuoren näkökulmasta olla ongelmallista, koska hänellä ei iästä johtuen ole omasta historiastaan osoittaa rahoittajalle tarvittavia yrittäjäominaisuuksia.

Kysymys 5. Mitä kehittämistarpeita on yritysten yrityskaupalla tehtävien omistajanvaihdosten edistämisessä liiketoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevista toimista?Pyydämme konkreettisia kehittämisehdotuksia *yrityskaupalla tehtävien omistajanvaihdosten* edistämiseen perusteluineen eri sisältöalueilta, kuten yritysrahoitus, yrityspalvelut, sääntely, verotus, yrittäjäyyskasvatus, yrittäjäyyskulttuuri jne.

-

Kristeri Leena
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.